

Hoekje van de Tema Tieker (2)

Johann Vandenhaute

In deze bijdrage zetten we onze reis in de tijd als ook in de wereld van de thematische filatelie voort. De meest gangbare en basis elementen die in een thematische verzameling hun plaats vinden worden behandeld.

Basis

Postzegels: Zoals bij landenverzameling moeten ook hier hoge eisen gesteld worden aan de kwaliteit van de postzegels die in de verzameling opgenomen worden. Blokken van 4 en strips van waardevolle zegels zullen gewaardeerd worden. Velletjes en boekjes kunnen gebruikt worden. Vermijd echter gestempelde en postfrisse zegels samen op eenzelfde blad te brengen. Privaat, piraat e.a. twijfelachtige uitgaven vermijden.

Stempels en afstempelingen: De oorspronkelijke betekenis van de afstempeling is het onbruikbaar maken van de postzegel. De gewone datumstempel is zelden interessant voor de thematische verzameling. De postzegel, wiens eigenlijke reden van bestaan was het frankeren van brieven, werd vrij vlug gebruikt om een bepaalde gedachte naar voor te brengen. Zo ook werd de afstempeling gebruikt om gebeurtenissen aan te kondigen, toeristische plaatsen te programmeren e.a. Evenals bij de postzegels is ook bij de afstempeling met motief zeer interessant en bruikbaar voor de thematische verzameling. Rol- of raamstempels (flames), frankeermachinstempels kunnen gebruikt worden, liefst op fragment.

Nevenstempels zijn stempels (geen afstempelingen) die op bepaalde om-slagen, maar niet op postzegels voorkomen, zij geven bijvoorbeeld aan-duidingen van een vlucht, een ruimtevaartstation e.a. Deze stempels zijn meestal niet postaal; in dat geval dienen ze uit de verzameling geweerd worden.

De postwaardestukken: Het postwaardestuk is een filatelistisch document (kaart of omslag) dat uit zichzelf frankeerwaarde bezit en wordt gewoonlijk herkent aan de gebruikte postzegel. Zeer dikwijls wordt op de adreszijde een afbeelding en/of tekst gebracht. Zowel de zegels als de tekst en de afbeelding zijn filatelistisch en komen in aanmerking voor een thematische verzameling.

De voorlopers: Voorlopers zijn brieven die verstuurd werden voor er postzegels bestonden. Men onderscheidt twee soorten voorlopers: de oude brieven (eo-filatellie), toen er nog geen postale aanduidingen werden aangebracht, en de echte voorlopers, toen de brieven voorzien werden van ambtelijke mededelingen of postmerken. Beide soorten voorlopers kunnen opgenomen worden in een thematische verzameling op voorwaarde dat de aangebrachte aanduidingen, bijv. Adres, schrijver, bestemming of stempels betrekking hebben op het thema. Er moet wel op gelet worden om bijv. In een verzameling over Keizer Karel geen gebruik te maken met een lijnstempel van gant uit 1805 om zijn geboorte in deze stad te illustreren.

Basis maar met mate

Eerste dag omslagen: Een F.D.C. is een geïllustreerde omslag of kaart, ontworpen om er een postzegel op aan te brengen en afgestempeld te worden op de eerste dag van de uitgifte. Deze stukken worden aanzien als privaatuitgaven en zijn praktisch niet gebruikt voor verzending. Een herhaald gebruik van F.D.C. omslagen in een verzameling dient vermeden. De (soms) fraaie afstempeling kunnen wel gebruikt worden maar dan op fragment of verzonken in een uitsnijding.

Maximumkaarten: Zijn prentkaarten met op de beeldzijde de overeen-stemmende postzegel en een afstempeling die eveneens met het onderwerp verband houdt. De maximumkaarten zijn ontstaan, in het begin van deze eeuw, toen toeristen opmerkten dat in Egypte enkele postzegels dezelfde afbeelding van de piramiden hadden als de prentkaarten die verkrijgbaar waren. Gezien die overeenstemming plakten ze deze zegels op de beeldzijde van de kaart. Als die kaart dan ook in Cairo was afgestempeld dan vormde de kaart een der klassiekers van de maximafilie. Na enkele jaren heeft de wereldpostvereniging echter het versturen van kaarten met een postzegel op de beeldzijde verboden. Maximumkaarten zijn heden dus

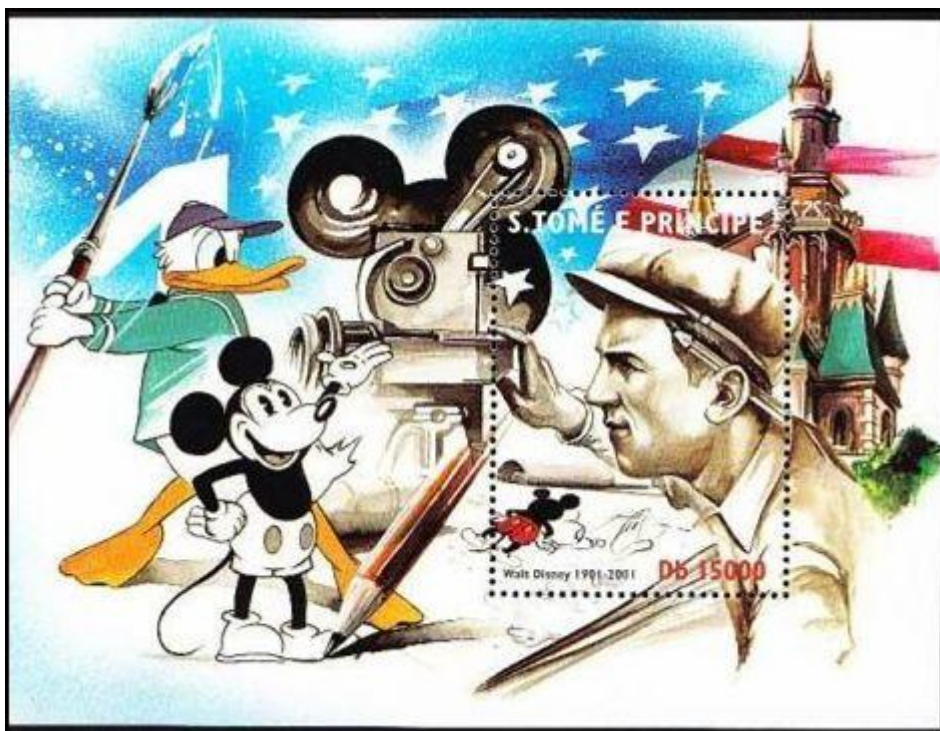
maakwerk en worden zoals F.D.C. slechts in zeldzame gevallen in de verzameling opgenomen en dan nog enkel indien de drie elementen, t.t.z. beeld, zegel en stempel duidelijk met elkaar overeenstemmen. Veelvuldig gebruik in een verzameling dient vermeden te worden. Enkel als de afbeelding dient uitvergroot te worden kan men van een maximumkaart handig gebruik maken.

Diverse documenten: Stukken zoals militaire kaarten, krijgsgevangenpost, airmail, fotobrieven, voermansbrieven, scheepscognossementen e.a. kunnen zeer interessant zijn om een thema uit te werken. Er dient gewaarschuwd te worden voor waardeloze onderwerpen die postaal geen enkele waarde hebben. Men doet er best aan een specialist in deze materies te raadplegen alvorens ze aan te schaffen tegen soms hoge prijzen.

Besluit: De enorme verscheidenheid van filatelistische documenten vormt de grote aantrekkingskracht van de thematische filatelie. Een filatelistische vondst heeft dan ook onmiddellijk haar weerslag op de thematische ontwikkeling, want alle elementen helpen daarbij. De afwisseling van postzegels en filatelistische stukken van allerlei soort en formaat schenkt interessante mogelijkheden voor de voorstelling van de verzameling.

Schadelijke uitgiften

De landenverzamelaars komen, gezien hun keuzegebied, niet in aanraking met de zogenaamde schadelijke uitgiften. De thematiekers echter blijven zelden buiten schot. Dit is zeer logisch; een miniatuurstaatje, dun bevolkt, met daarbij heel wat analfabeten, zal niet in trek zijn tenzij er afbeeldingen op de zegels voorkomen die interessant zijn voor de thematische verzamelaars. Nu is het wel zo dat iedereen verzamelt wat hij of zij wil, maar het is de plicht van een filatelistische vereniging, die naam waardig, de verzamelaar te waarschuwen. Al die "chocoladeprentjes" worden bij aankoop duur betaald maar zullen bij latere, al of niet verplichte, verkoop geen waarde hebben. Daarvoor, een gouden raad: vermijd de schadelijke uitgiften. De F.I.P. is indertijd gestart met het aanleggen van een zogenaamde zwarte lijst van de schadelijke uitgaven. Eén van de bezwaren was, dat het aanvechtbare spul reeds lang in de verzamelingen was opgenomen alvorens de publicatie van de zwarte lijst kon geschieden. Daarbij werd die lijst in de loop der jaren dermate omvangrijk, dat de kosten van het bijhouden, het publiceren en het verzenden enorm opliepen; de werkzaamheden met de zwarte lijst werden gestaakt. Vandaag bestaan hier websites voor die berichten welke postzegels zonder toestemming van U.P.U. werden uitgegeven. We spreken over private uitgiften. De

website met name kan je vinden via : <http://www.pwmo.org/lllegals/frame-illegals-en.htm>

De F.I.P. berichtte destijds en nog steeds actueel alle leden der Wereld-postvereniging wat niet meer op tentoonstellingen onder het patronaat van F.I.P. , zou worden toegelaten:

1. Postzegels die niet in vrije verkoop waren tegen de nominale waarde, aan het merendeel van de postkantoren.
2. Postzegels, die in overdreven mate worden verdeeld via handelsagenten, die niet zelf burgers zijn van het land van uitgifte.

3. Uitgiften, die tegelijkertijd in de vorm van postzegels, blokken of velletjes, getand en/of ongetand en in gedeeltelijke beperkte oplage in omloop werden gebracht. Ook geen kleurverschillen.
4. Postzegels met een toeslage van meer dan 50% van de nominale waarde. Met uitzondering van waarden beneden het tarief voor een normale binnenlandse brief, doch in dat geval mag de toeslag de nominale waarde niet overtreffen.

Omdat het niet eenvoudig is één en ander van elkaar te onderscheiden kan men, ingeval van twijfel altijd, de raad inwinnen van kenners ter zake of bovenvermelde website te consulteren. In ieder geval menen wij dat er, voor het samenstellen van eender welke thematische verzameling voldoende materiaal beschikbaar is om niet te vervallen in twijfelachtige uitgiften.

Het plan

Na enkele jaren van opzoekingen en studie heeft de themaverzamelaar zich een beeld kunnen vormen van het beschikbare en bereikbare materiaal voor het opbouwen van zijn verzameling, en kan er gedacht worden aan de samenstelling ervan. Om de verzameling op te bouwen dient een plan opgemaakt te worden. Dit is ook een FIP-vereiste om competitief te kunnen tentoonstellen. Dit plan dient het thema te ontwikkelen, en het moet op de eerste plaats logisch en juist zijn en de nodige inlichtingen geven. Deze opgave zal niet eenvoudig zijn en heel wat denk- en studiewerk vragen. Het is duidelijk dat niet iedereen dezelfde manier van denken heeft. Daarom kan geen gebruiksklare manier aangegeven worden om een plan te ontwikkelen. Dit zal niet alleen verschillen van persoon tot persoon, maar zal eveneens variëren volgens het beschikbare materiaal en de wijze waarop het plan kan opgebouwd worden. De verzamelaar zal er voor zorgen dat alle onderverdelingen van zijn plan en verzameling zodanig op elkaar volgen dat ze een mooi geheel vormen en aldus het totaalbeeld van thema duidelijk naar voor komt.

Het ééne plan is het andere niet

Naargelang het gekozen thema zal deze opgebouwd worden volgens:

- een systematisch plan
- een wetenschappelijk plan
- een technisch plan
- een historisch plan
- een thesis plan

een systematisch plan

Dit zijn thema's die uitgewerkt worden door een redenering. Als basis worden de zogenaamde W-vragen gesteld: wat?, wie?, waarom?, waarvoor?, wanneer?, ...

Als voorbeeld nemen we een verzameling over "De Spoorwegen".

De eerste vragen die gesteld worden zijn: "Wat is een spoorweg?". "Waaruit bestaat hij?". "Wanneer ontstond hij?".

Als al deze en andere vragen logisch beantwoord worden starten we bij de uitvinding van de locomotief, misschien behandelen we zelfs in het kort de uitvinding en de ontwikkeling van de stoommachine. Vervolgens behandelen we de trein –locomotief en wagons-, het spoor, het personeel, de gebouwen, de diensten, de spoorlijnen en –verbindingen. Als voorbeeld geven we hierna de hoofdlijnen van de verzameling "Spoorwegen":

- 1) Het ontstaan, met als onderverdelingen: het aandrijvingsprincipe, uitvinders, bouwers.
- 2) Ontwikkeling van de locomotief - van stoomaandrijving tot mono-rail en aerotrein.
- 3) Het wagenpark, met personenwagons, goederenwagons, enz.
- 4) Installaties en infrastructuur, sporen, elektrificatie, stations, bruggen enz.
- 5) Het personeel – met de nodige onderverdelingen.
- 6) Spoorlijnen en verbindingen – met behandeling van bv. De Belgische lijnen en de "ambulantstempels", Transeuropexpress, enz.
- 7) Economische aspect.

een wetenschappelijk plan:

Vele verzamelingen worden samengesteld volgens een wetenschappelijk stramen. Hiertoe behoren de meeste verzamelingen over fauna en flora. Het is vrij eenvoudig om voor deze verzamelingen een logisch plan op te bouwen. Het volstaat de inhoudstafel van Brehm of van Linneus over te nemen en dit dan uit te werken met filatelistisch materiaal. De opbouw van deze verzamelingen lijkt nogal eenvoudig, toch worden nog vele fouten gemaakt tegen de logica, juist omdat er een overvloed van bepaald materiaal bestaat.

een technisch plan:

Pogingen om voor dit soort plan een logische volgorde te maken komen steeds op hetzelfde uit; een inleiding, die de geschiedenis behandelt; een hoofddeel waarin de technische aspecten samen met de toepassingen behandeld worden; een volgend deel handelt over de organisaties i.v.m. het onderwerp.

een historisch plan:

Een thema met een geschiedkundige achtergrond is altijd zeer interessant omdat het vele mogelijkheden biedt om het met degelijk filatelistisch materiaal uit te werken. Gezien de geschiedenis een gekend verloop heeft gehad blijft ons alleen de taak over deze in hoofdstukken te verdelen.

een thesis plan:

Dit plan is opgebouwd volgens een totaal persoonlijke visie van de verzamelaar die voor zijn verzameling iets wil bewijzen. Het plan moet juist zijn en zal alle elementen gebruiken die voor de ontwikkeling van het thema nodig of nuttig zijn. In het plan mogen geen leegten voorkomen en het mag geen nutteloze uitweidingen bevatten. De verscheidene onderdelen van het plan moeten in goede verhouding met elkaar staan. Het plan moet persoonlijk en oorspronkelijk uitgewerkt zijn. 'Oorspronkelijk zijn' betekent een verzameling maken verschillend van deze anderen.

Het in detail behandelen van alle vermelde aspecten waaraan het plan - en dus de opbouw van de verzameling - dient te beantwoorden zou te veel plaats in beslag nemen en schaden aan de opzet van deze bijdragen, namelijk: het geven van basis informatie aan beginnende themaverzamelaars.

Indien meer gedetailleerde informatie gewenst is, staan zeker ervaren tentoonstellers ten uwer beschikking of kan een bezoek gebracht worden aan één van de kerngroepen van Themaphila. Deze kerngroepen zijn er

ter bevordering van het thematisch verzamelen. Alle in deze artikelenreeks aanbod komende onderwerpen komen er ten gepaste tijde aanbod. Ook indien nodig kan je er verschillende personen aanspreken om het één en het ander te verduidelijken of aanbod te laten komen.

Bron: Deze artikelenreeks is een **geactualiseerde heruitgave** van nummer 6 tot 10 zoals deze werden gepubliceerd in dit tijdschrift door wijlen Florent Coene in de periode 1983 – 1993.

Chocolade	
Van godendrank tot genot voor alleman	
Chocolade werd als godendrank in Europa geïmporteerd en mede dankzij de verschillende smaken een genot voor iedereen.	
	1. De chocolade verovert de wereld 10
	1.1. Wat er vooraf ging... 3
	1.2. De chocolade route 2
	1.3. De wereldreis, een wereld vol chocolade 5
	2. Van cacao plant tot lekkernij 12
	2.1. De cacao plant 3
	2.2. De teelt 2
	2.3. Oogsten en verwerken 4
	2.4. Moderne fabricage 3
	3. Voor ieder wat lekkers 18
	3.1. Soorten eetbare chocolade 5
	3.2. Bereiding van de lekkernij 2
	3.3. Smaken en vullingen 11
	4. Mee met de mode 14
	4.1. Wickels en dozen 7
	4.2. Kopjes en chocoladekannen 4
	4.3. Kleurrijke logo's en slogans 3
	5. Chocolade voor lichaam en geest 9
	5.1. Heilzame werking 4
	5.2. Goed voor de geest 2
	5.3. Het genot van chocolade 3